

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม
สังคม และเศรษฐกิจ: กรณีศึกษา ตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

Impact of adventure on environment, culture, society and economy:

a case study of Maeram sub-district, Maerim district, Chiang Mai.

นาฎวดี เจือจันทร์¹ สุนันทา เลาวัดย์ศิริ² วีระพล ทองมา³

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ: กรณีศึกษา ตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงผจญภัยใน ตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาถึงความร่วมมือมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวแบบผจญ ภัยในตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อศึกษาผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม และ เศรษฐกิจ จากการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ 4) เพื่อเสนอแนวทางการป้องกัน และแก้ไขผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ จากการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ภาคสนามในพื้นที่เขตตำบลแม่แรม จากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในพื้นที่ 5 คน ผู้เชี่ยวชาญสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ 5 คน และผู้นำครัวเรือน ในพื้นที่ 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการศึกษาปรากฏดังนี้ 1. ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม คือ สิ่งแวดล้อมถูก ทำลาย แก้ไขโดยรณรงค์การทิ้งขยะให้ถูกที่ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ คือ สินค้ามีราคาแพง แก้ไขโดยควรมีการควบคุมราคา สินค้า ผลกระทบต่อวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม คือ การเลียนแบบวัฒนธรรมต่างประเทศ แก้ไข โดยปลูกจิตสำนึก วัฒนธรรมไทย ผลกระทบต่อสังคมในชุมชนเกิดความขัดแย้งกันภายในชุมชน แก้ไขโดยสร้างความสามัคคีในชุมชน การ จัดการท่องเที่ยวสามารถดำเนินควบคู่กับการอนุรักษ์ได้โดยให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล อนุรักษ์ไม่ทำลาย 2. ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ เห็นว่าควรมีนโยบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย เพราะกระตุ้นเศรษฐกิจในประเทศ สร้างรายได้ สนับสนุนการท่องเที่ยวและมีการปรับปรุงมาตรฐาน ควรประชาสัมพันธ์เรื่องการอนุรักษ์สัตว์ป่าและร่วมมือกับชาวบ้านใน การอนุรักษ์ป่า ให้ความรู้ ปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและหวงแหน และสร้างจิตสำนึกการประหยัด พลังงาน รักษาสิ่งแวดล้อม มีการตรวจสอบปรับปรุงแก้ไข 3. ผู้นำครัวเรือนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบด้านสังคม ด้านบวกอยู่ในระดับมาก คือ สาธารณูปโภคต่างๆ ในชุมชนดีขึ้น ด้านลบอยู่ในระดับปานกลาง คือ คนในชุมชนเกิดความ ขัดแย้งกันและกัน ผลกระทบด้านวัฒนธรรมด้านบวกอยู่ในระดับมาก คือ การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป ด้านลบอยู่ในระดับปานกลาง คือ การเชื่อฟังให้ความเคารพนับถือผู้อาวุโสลดน้อยลง ผลกระทบด้านเศรษฐกิจด้านบวกอยู่ ในระดับมาก คือ เกิดการจ้างงานภายในชุมชนมากขึ้น ด้านลบอยู่ในระดับปานกลาง คือ เกิดการซื้อขายที่ดินและเกร็งกำไร ราคาค่าที่ดินจากนายทุนต่างถิ่น ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมด้านบวกอยู่ในระดับมาก คือ ในชุมชนให้ความสำคัญของ สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นมากขึ้น ด้านลบอยู่ในระดับมาก คือ เกิดปัญหาปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้นในชุมชน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประกอบการ ผู้แทนครัวเรือน

¹ มหาบัณฑิต สาขาการจัดการท่องเที่ยวและโรงแรม คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ รองศาสตราจารย์ ประจำคณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Abstract

This research aimed to study the impact of adventure tourism on environments, cultures, societies and economies : A case study of Maeram sub-district, Maerim district, Chiangmai province. The purposes of this research were to study 1) To study the adventure activities in Mae Ram sub-district, Mae Rim district, Chiang Mai Province. 2) To study the participation of local communities in order to manage the adventure tourism. 3) To study the impact of adventure tourism. 4) To propose the guidelines for protection and correction from the impact of adventure tourism on environments, cultures, societies and economies. The sample population include 5 entrepreneurs of adventure tourism, 5 environmental specialists, and 400 household representatives. Interview form and questionnaire are used as the data collection tools. Statistics used for data analysis include percentage, mean, standard deviation.

Research results are as follows; 1. For entrepreneurs, tourism is one of the factors that damages environment. Solution should be the campaign to promote waste management. Effects toward economy include rising price of products. Prices should be controlled. Effect toward cultures is about foreign culture imitation of local people. Thai culture should be promoted among local people. Tourism also causes conflict in communities so local harmony should be developed. All related parties in communities should get involved in tourism management and preservation. 2. For specialists, adventure tourism should be promoted as it stimulates domestic economies and revenue generation. Tourism standard should be set as well as communication in terms of wild life conservation, local participation for forest conservation, sense of ownership toward natural resources, energy saving, sustainable environment conservation, tourism monitoring and improvement. 3. Household leaders are highly optimistic toward tourism as they believe that tourism creates local development. In contrast, tourism moderately affects societies as it causes local conflicts. Regarding effects toward cultures, they think that tourism significantly affects lifestyles of local people. Moreover, people are not likely to respect seniors in communities. Regarding effect toward economies, they are optimistic as they believe that tourism creates local employment. However, tourism stimulates foreign investors to involve in land transaction and speculation. Regarding effects toward environments, they believe that local people concern more about environments of communities but tourism causes large amount of waste as well.

In conclusion, respondents have both positive and negative opinion about effects toward societies, cultures, economies in high and moderate level. The data will be useful for entrepreneurs, local people, and related parties to prepare preventive solutions for adventure tourism that may affects environments, societies, and economies of Maeram Sub-district, Maerim District, Chiangmai Province.

Keywords: adventure tourism, household representatives, entrepreneurs of adventure tourism, environmental specialists.

ความเป็นมาของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญของหลายประเทศ ซึ่งรวมทั้งประเทศไทย และมีการเติบโตขึ้นอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ในประเทศไทย ได้จัดรูปแบบการท่องเที่ยวตามที่ Travel in Thailand ได้จัดแบ่งไว้ คือ รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ และหนึ่งในรูปแบบของการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษนั้น มีการท่องเที่ยวแบบผจญภัย เป็นการท่องเที่ยวที่สนุก ตื่นเต้น ไร้ใจ ผจญภัยไปในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในแบบพิเศษ (Travel.in.th, 2554)

จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจังหวัดหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญอย่างมากเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพราะจังหวัดเชียงใหม่มีทรัพยากรที่พร้อม เหมาะสม และยังเป็นที่ยอมรับและมีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของจังหวัดเชียงใหม่ (คณะวนศาสตร์, 2549) และยังเป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ ทางภาคเหนือตอนบนของไทย (ศูนย์บริการข้อมูลการค้าการลงทุน จังหวัดเชียงใหม่, 2553) จากข้อมูลทำให้จังหวัดเชียงใหม่ต้องเตรียมการรับมือการเข้ามาของนักท่องเที่ยว ที่เข้ามาท่องเที่ยวในลักษณะต่างๆ และการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวชนิดหนึ่งที่แพร่หลายอย่างมากในหลายพื้นที่ของจังหวัด การท่องเที่ยวเชิงผจญภัยเป็นการท่องเที่ยวที่สนุกสนาน ตื่นเต้น ทำลายความสามารถของนักท่องเที่ยว (มนัส สุวรรณ, 2545) ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยแตกต่างกับการท่องเที่ยวทั่วไป คือ เป็นกิจกรรมเฉพาะที่ต้องใช้อุปกรณ์ในการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงผจญภัยยังเป็นการท่องเที่ยวที่ใช้พลังกำลังของนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรม และเนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มีความเสี่ยงสูง นักท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องมีทักษะใน

กิจกรรมนั้นๆ ด้วย ฉะนั้น สถานประกอบการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย จำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญในกิจกรรม ไว้คอยควบคุม และฝึกฝนนักท่องเที่ยว ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจเป็นพิเศษ ที่มีความชื่นชอบในกิจกรรมที่ทำลายความสามารถ

การท่องเที่ยวเชิงผจญภัยมีมากมายหลายรูปแบบ แต่ที่กำลังได้รับความนิยมในประเทศไทยอาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภท (กิตติศักดิ์ ศรีวรพจน์ และคณะ, 2552) คือ

- การท่องเที่ยวเชิงผจญภัยทางบก
  - การท่องเที่ยวเชิงผจญภัยทางน้ำหรือทางทะเล
- ตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

เป็นตำบลหนึ่งที่มีการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยหลายกิจกรรม และเป็นตำบลที่มีพื้นที่เป็นเนินเขา สูงๆ ต่ำๆ จนถึงลอนลูกคลื่น บริเวณสูงสุดของตำบลแม่แรมคือ ดอยค่อมร่อง ซึ่งสูงจากระดับน้ำทะเล 1,450 เมตร จึงเอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ทั้งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น

จากการศึกษาผลงานการวิจัยของนักวิชาการหลายท่าน ได้ข้อสรุปว่าในแต่ละพื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวย่อมส่งผลกระทบต่อทั้งทางบวกและทางลบต่อชุมชนในพื้นที่นั้นๆ ตำบลแม่แรมก็เช่นกันที่มีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว และส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบผจญภัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ จากการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยที่เกิดขึ้นและต้องการเสนอแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหา ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาและรักษาไว้ให้เป็นแหล่งดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ให้เกิดความยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวแบบผจญภัยในตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ จากการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
4. เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและแก้ไขผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ จากการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ: กรณีศึกษา ตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ นี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

แบ่งประชากรออกเป็น 3 กลุ่มดังต่อไปนี้

- 1.1 ผู้ประกอบกิจการบริการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย จำนวน 5 คน
  - 1.2 ผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ จำนวน 5 คน
  - 1.3 ผู้แทนครัวเรือน จำนวน 400 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือขึ้นเอง จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแบ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยออกเป็น 3 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย เป็นเครื่องมือเชิงคุณภาพ เป็นแบบ

สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ระยะเวลาในการทำงานในพื้นที่

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบกิจการบริการของผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย

ส่วนที่ 3 การบริหารการจัดการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย รวมถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ และการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เป็นเครื่องมือเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งงาน ระยะเวลาการทำงานในพื้นที่

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยต่อสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย

ชุดที่ 3 แบบสอบถามผู้แทนครัวเรือน เป็นเครื่องมือเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ ชาติพันธุ์ ระดับการศึกษา สถานภาพ ลักษณะครอบครัว อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อปี และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ มีลักษณะเป็นแบบ check list

ส่วนที่ 2 ประเภทของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยที่ชุมชนพบเห็นในพื้นที่

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นผลกระทบการท่องเที่ยว

เชิงผจญภัยในเชิงบวกและเชิงลบ ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง และทำการบันทึกข้อมูลที่นำมาประมวลผลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยค่าสถิติที่ใช้ คือ

3.1 สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ในการบรรยายข้อมูลทั่วไปของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2 การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในส่วนของการมีส่วนร่วม ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย และความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลไปวิเคราะห์เนื้อหา ใช้เทคนิคการวิเคราะห์สรุปอุปนัย เพื่อทำการสรุปเป็นความเรียง ด้วยการจัดเตรียมข้อมูลเพื่อให้สามารถนำไปวิเคราะห์ได้ง่ายขึ้น ให้เป็นระบบการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ข้อมูลปฐมภูมิ และการตีความรายละเอียดต่างๆ ที่เป็นประเด็นการศึกษาตามที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ แล้วใช้การพรรณนาความในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยต่อสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษา ตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ สรุปผลได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ ประกอบกิจการ ATV

Chiang Mai Tour, Extream sport centre, J & T Happy Riding, MaeRim Shooting Rang และหจก.ปางช้างแม่สา มีลักษณะธุรกิจเป็นธุรกิจส่วนตัว วัตถุประสงค์เพื่อให้บริการการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว กิจกรรมส่วนใหญ่คือ เดินป่า สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เหมาะสมเอื้อต่อการท่องเที่ยว จุดด้อยของการคมนาคม คือ มีระยะทางไกล 20 กม. แต่มีรถรับส่งเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว คือ หมู่บ้านชาวเขา และแม่สาเนอสเซอรี่ เป็นจุดเด่นของสถานที่ท่องเที่ยวเป็นจุดชมวิว สามารถมองเห็นเมืองเชียงใหม่ได้ทั้งหมด และมีน้ำตก สถานประกอบการจัดผู้นำทางให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการ การมีส่วนร่วมของชุมชน คือ เป็นเจ้าหน้าที่ของสถานประกอบการ ประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับคือ การได้รู้จักและเที่ยวชมป่าในเขตร้อน และประโยชน์ที่ชุมชนได้รับก็คือ สร้างอาชีพทำให้คนในชุมชนมีรายได้

การบริหารจัดการ พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ได้ติดต่อประสานงานกับบริษัททัวร์ โรงแรม แท็กซี่ และเว็บไซต์ การประชาสัมพันธ์ใช้ผ่านพับ ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบถึงประโยชน์จากการท่องเที่ยว สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรม สถานประกอบการได้จัดที่นั่งพักรองนักท่องเที่ยว ร้านอาหาร ห้องสุขาและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขไว้บริการและดูแลนักท่องเที่ยว การใช้น้ำอุปโภคหรือบริโภคได้จากน้ำประปาใช้วิธีการจัดการขยะ คือ รถขยะเทศบาล การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชาวบ้าน คือ เป็นเจ้าหน้าที่ซึ่งชาวบ้านพึงพอใจมาก และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์โดยดูแลไม่ทำลาย และการท่องเที่ยวสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน โดยกระจายรายได้ให้คนในชุมชน

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ในตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คิดเห็นว่า การมี

ส่วนร่วมและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในเขตพื้นที่ คือ รถมอเตอร์ไซด์วิบาก รองลงมา คือ ปีนเขา แต่ที่เหมาะสม คือ ปีนเขา รองลงมา รถมอเตอร์ไซด์วิบาก และการมีส่วนร่วม คือ เป็นผู้นำเที่ยว รองลงมา ขายอาหาร และเครื่องดื่ม

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นผลเกี่ยวกับผลกระทบการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมทั้งด้านบวก และด้านลบ โดยพิจารณาแยกเป็นแต่ละด้านดังนี้

ผลกระทบด้านสังคมด้านบวก พบว่า ส่วนใหญ่ คิดเห็นว่าผลกระทบโดยรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็น รายข้อ พบว่า มีผลกระทบในระดับมาก 6 ข้อ คือ สาธารณูปโภคในชุมชนดีขึ้น สภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้น และชุมชนเป็นที่รู้จักของคนภายนอกมากขึ้น และมีผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ คือ คนในชุมชนมีน้ำใจช่วยเหลือกันมากขึ้น และได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากภายนอกได้มากขึ้น

ผลกระทบด้านสังคมด้านลบ ส่วนใหญ่เห็นว่าผลกระทบโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีผลกระทบในระดับปานกลาง 3 ข้อ คือ คนในชุมชนเกิดความขัดแย้งกัน มีปัญหาอาชญากรรมเพิ่มขึ้น และเกิดปัญหาเสเพลติด ผลกระทบในระดับมาก 2 ข้อ คือ แรงงานอพยพเข้ามาในพื้นที่เพิ่มขึ้น และเกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ผลกระทบด้านวัฒนธรรมด้านบวก พบว่า ส่วนใหญ่เห็นผลกระทบโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีผลกระทบอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ คือ การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป และการท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ประเพณีและ

วัฒนธรรมท้องถิ่น ผลกระทบในระดับปานกลาง 1 ข้อ คือ การบริโภคอาหารของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป

ผลกระทบด้านวัฒนธรรมด้านลบ ส่วนใหญ่เห็นว่าผลกระทบโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผลกระทบในระดับปานกลาง 3 ข้อ คือ การเชื้อฟังให้ความเคารพนับถือผู้อาวุโสลดน้อยลง คนในชุมชนพูดภาษาท้องถิ่นลดน้อยลง และการแต่งกายของคนในท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไป ผลกระทบในระดับมาก 2 ข้อ คือ การสืบสานวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไป และค่านิยมความเชื่อดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไป

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจด้านบวก พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่าผลกระทบโดยรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีผลกระทบในระดับมาก 3 ข้อ คือ เกิดการจ้างงานภายในชุมชนมากขึ้น ราคาที่ดินในพื้นที่มีราคาสูงขึ้น และคนในชุมชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น ผลกระทบระดับปานกลาง 2 ข้อ คือ เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพของคนในชุมชนมากขึ้น และคนในชุมชนหันมาประกอบอาชีพด้านบริการมากขึ้น

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจด้านลบ ส่วนใหญ่เห็นว่าผลกระทบโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผลกระทบระดับปานกลาง 2 ข้อ คือ เกิดการซื้อขายที่ดินและเก็งกำไรราคาที่ดินจากนายทุนต่างถิ่น และเกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ผลกระทบระดับมาก 3 ข้อ คือ ค่าครองชีพของคนในชุมชนเพิ่มสูงขึ้น ราคาสินค้าอุปโภคบริโภคแพงขึ้น และคนในชุมชนมีพฤติกรรมกาใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น

ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมด้านบวก พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่า ผลกระทบโดยรวมระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผลกระทบอยู่ในระดับมากทุกข้อ คือ คนในชุมชนให้ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นมากขึ้น คนในชุมชนเกิดความรู้สึกรักและหวงแหนธรรมชาติมาก

ขึ้น และเกิดการรวมกลุ่มเพื่อดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมด้าน ส่วนใหญ่เห็นว่าผลกระทบโดยรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผลกระทบอยู่ในระดับมากทุกข้อ คือ เกิดปัญหาปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้นในชุมชน การเข้ามาของนักท่องเที่ยวทำให้มีการบุกรุกทำลายสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และเกิดปัญหามลพิษทางอากาศ

ความคิดเห็นของผู้ประกอบการเกี่ยวกับผลกระทบการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยทั้ง 4 ด้าน ส่วนใหญ่เห็นว่า ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม คือ สภาพแวดล้อมถูกทำลาย ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ คือ สินค้ามีราคาแพง ผลกระทบต่อวัฒนธรรม คือ การเลียนแบบวัฒนธรรมต่างประเทศ ผลกระทบต่อสังคม คือ เกิดความขัดแย้งกันภายในชุมชน

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับผลกระทบการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยทั้ง 4 ด้าน ส่วนใหญ่เห็นว่าผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม คือ ปัญหามลพิษในอาคารบ้านเรือน เกิดขยะมูลฝอย ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ คนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ คือ สินค้าราคาแพง ผลกระทบต่อวัฒนธรรม คือ ชาวบ้านไม่เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ผลกระทบต่อสังคม คือ เกิดความขัดแย้งกันภายในชุมชน เกิดความไม่ปลอดภัยในทรัพย์สิน

ตอนที่ 4 แนวทางการป้องกันและแก้ไขผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ จากการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่าผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม คือ สภาพแวดล้อมถูกทำลาย การแก้ไข คือ อนุรักษ์การทิ้งขยะให้ถูกที่ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ คือ สินค้ามีราคาแพง การแก้ไข คือ ควรมีการควบคุมราคาสินค้า ผลกระทบต่อวัฒนธรรม คือ การเลียนแบบ

วัฒนธรรมต่างประเทศ การแก้ไข คือ ปลูกจิตสำนึก วัฒนธรรมไทย ผลกระทบต่อสังคม คือ เกิดความขัดแย้งกันภายในชุมชน การแก้ไข คือ สร้างความสามัคคีในชุมชน

ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นว่าผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม คือ ปัญหามลพิษในอาคารบ้านเรือน เกิดขยะมูลฝอย การแก้ไข คือ การจัดการปัญหาขยะมูลฝอย ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ คือ สินค้าราคาแพง การแก้ไข คือ กระตุ้นเศรษฐกิจในประเทศเกิดการสร้างรายได้ และสนับสนุนการท่องเที่ยว ผลกระทบต่อวัฒนธรรม คือ ชาวบ้านไม่เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม การแก้ไข คือ สร้างจิตสำนึกโดยมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกอนุรักษ์ วัฒนธรรมอันดีงาม ผลกระทบต่อสังคม คือ เกิดความขัดแย้งกันภายในชุมชน ความไม่ปลอดภัยในทรัพย์สิน การแก้ไข คือ ควรประชุม ชี้แจง ปรีกษาหรือ ทำความเข้าใจ สร้างความสามัคคีและให้ความร่วมมือกับชาวบ้าน

อภิปรายผล

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า การมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะว่า การท่องเที่ยวเชิงผจญภัยเป็นเรื่องใหม่ของคนในชุมชน จึงอาจยังไม่เข้าใจบทบาททั้งทางตรง หรือทางอ้อม โดยบางส่วนอาจคิดว่าตนเองยังมีบทบาท หรือมีส่วนร่วมน้อยในบางด้าน และอาจเป็นเพราะว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนยังขาดการประสานงานที่ดี ที่จะส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จึงต้องปรับปรุงและพัฒนาให้ประชาชนซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วม และบทบาทโดยตรงที่เกี่ยวข้อง หรือเกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวมีส่วนร่วมมากขึ้นในทุกด้าน รวมถึงปรับปรุงและพัฒนาหน่วยงานในชุมชน ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ จงรักษ์ อินทยนต์ (2547) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยว : กรณีศึกษา บ้านโป่งร้อน ตำบลใหม่

พัฒนา อำเภอกาชา จังหวัดลำปาง พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวในด้านการเสนอความคิด การวางแผน และการตัดสินใจ การปฏิบัติการ การแบ่งผลประโยชน์จากการดำเนินงานโดยรวม อยู่ในระดับน้อย แต่ขัดแย้งกับ งานวิจัยของ สุวีพร พงษ์พานิช (2544) ได้เสนอบทบาทของชุมชนที่มีต่อการท่องเที่ยว ไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการท่องเที่ยว นั้น ส่วนใหญ่มักจะเป็นการร่วมกันใช้ผลประโยชน์ หรือได้รับประโยชน์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งเท่านั้น

2. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า ผลกระทบด้านสังคมด้านบวกโดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ตั้งแต่มีธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน สามารถเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวได้อีกทางหนึ่ง มีผลทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น มีการพัฒนาถนนและเส้นทางคมนาคม รวมทั้งการบริการสาธารณสุขไปภาคได้รับความสะดวก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ระพีพรธรณ ทองห่อ และคณะ (2545) ทำการศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เป็นผลจากการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาจังหวัดน่าน พบว่า การท่องเที่ยวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและวัฒนธรรมน้อยมาก สำหรับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า กลุ่มผู้ประกอบการในจังหวัดน่านเห็นว่า การท่องเที่ยวทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น และทำให้คนในชุมชนมีวิถีชีวิตที่ทันสมัยมากขึ้นมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การท่องเที่ยวทำให้เกิดการผลิตสินค้าประเภทหัตถกรรมเพิ่มขึ้น และการท่องเที่ยวนำไปสู่การพัฒนาด้านการคมนาคม ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ สถานพยาบาล ตามลำดับ

3. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า ผลกระทบด้านสังคมด้านลบโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่า ผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยว มีผู้ประกอบการเข้ามาลงทุน มีแรงงานอพยพ มีนักท่องเที่ยวเข้ามามากขึ้น ทำให้โครงสร้างของประชากรเปลี่ยนแปลง

ไป เกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเอง และคนนอกชุมชน ชาวบ้านไปมาหาสู่กันลดลง รวมถึงความสามัคคีภายในและความมีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เกิดความขัดแย้งกันทั้งคนภายในชุมชนเองและภายนอก มีการปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง มีการเฝ้าระวัง และมีเหตุลักทรัพย์กันบ่อย ๆ ทำให้ประชาชนรู้สึกมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินลดน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณี จิตต์กุลสัมพันธ์ (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบของธุรกิจการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนถนนข้าวสาร กรุงเทพมหานคร พบว่า ผลกระทบของธุรกิจการท่องเที่ยวส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อชุมชนถนนข้าวสาร ดังนี้ คือ ราคาอาคารและที่ดินสูงขึ้น นักท่องเที่ยวมีจำนวนการเสพยาเสพติดเพิ่มขึ้น และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระ กระสินธุ์ (2540) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536-2540 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และยังสามารถขยายตัวต่อไปได้อีก สำหรับผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ทางสังคมเกิดขึ้นจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วเกินไปทำให้สาธารณสุขไปภาคขยายตัวตามไม่ทันมีการขาดแคลนหรือหากจัดการไม่ดีพอก็จะมีบริการที่ไม่ดี มีคนต่างถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่มากก่อให้เกิดปัญหาความแออัดขาดแคลนสาธารณสุขไปภาค มีอบายมุข อุบัติเหตุ และอาชญากรรมสูง

4. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า ผลกระทบด้านวัฒนธรรมด้านบวกโดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า จากการที่ท่องเที่ยวประกอบอาชีพเพราะเป็นเมืองท่องเที่ยว ทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวลดน้อยลง พ่อแม่มีเวลาสั่งสอนบุตรหลานน้อยลง ส่วนการพึ่งพาอาศัยกันก็น้อยลง เพราะเน้นการผลิตเพื่อขายต่าง

คนต่างมุ่งประกอบอาชีพ ความเชื่อเพื่อเผื่อแผ่จึงลดลง ทำให้การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป

5. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าผลกระทบด้านวัฒนธรรมด้านลบโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวมากขึ้น กระแสวัฒนธรรมใหม่เข้ามากับการท่องเที่ยว มีส่วนทำให้สังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลให้ชุมชนได้รับผลกระทบด้านกายภาพ การแต่งกาย ภาษา ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธวัชชัย มานิตย์ (2550) ได้ศึกษาผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น : กรณีศึกษา ตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าสัก จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า เมื่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเข้ามาสู่ชุมชนอย่างรวดเร็ว ทำให้ชุมชนรับเอาวัฒนธรรมใหม่เข้ามาโดยไม่รู้ตัว ปัญหา ค่านิยม ความเชื่อ เปลี่ยนแปลงไป เกิดการไหลบ่าเข้ามาของวัฒนธรรมที่หลากหลาย วิถีรันทันไปแต่งกายลอกเลียนแบบตามนักท่องเที่ยว และการใช้ภาษาถิ่นลดลง

6. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าผลกระทบด้านเศรษฐกิจด้านบวกโดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น มีผลทำให้ธุรกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับท่องเที่ยว เช่น โรงแรม ธุรกิจนำเที่ยว ร้านอาหาร หรือแม้แต่ห้างสรรพสินค้าใหญ่ ๆ ทำให้ธุรกิจดังกล่าวขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ทำให้ต้องมีการจ้างงาน เพิ่มจำนวนพนักงานมากขึ้น เกิดการสร้างอาชีพมากขึ้น รวมทั้งการท่องเที่ยวที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นยังเพิ่มการกระจายรายได้ให้กับประชากรในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติพงษ์ ประชุมแดง (2533) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบทางเศรษฐกิจสังคม จากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชาวบ้านคูเดื่อ ตำบลแจระแม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวหาคูเดื่อส่งผลกระทบต่อ

เศรษฐกิจ ดังนี้ 1) ชาวบ้านมีอาชีพหลัก อาชีพรองมากขึ้น ชาวบ้านได้เปลี่ยนอาชีพมาประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก 2) ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อภาวะการถือครองและลดภาวะหนี้สินของชาวบ้าน 3) ชาวบ้านมีการถือครองและใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมน้อยลงนอกจากนั้นยังทำให้ที่ดินบริเวณแหล่งท่องเที่ยวมีราคาสูงขึ้น 4) การอพยพแรงงานไปทำงานนอกหมู่บ้านของชาวบ้านน้อยลง ด้านการใช้แรงงานต้องใช้แรงงานในการประกอบอาชีพมากขึ้น 5) ชาวบ้านมีการใช้จ่ายและบริโภคมากขึ้น โดยเฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวกเครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น รถยนต์ จักรยานยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ ตลอดจนการใช้จ่ายเพื่ออุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน 6) ชาวบ้านมีการลงทุนประกอบธุรกิจในเชิงการค้ามากขึ้น และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรา จำรูญศิริ (2546) พบว่า การท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นทำให้เกิดอาชีพใหม่ มีรายได้เพิ่มขึ้น มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิต พัฒนาเทคนิควิธีการในการผลิต เป็นต้น

7. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าผลกระทบด้านเศรษฐกิจด้านลบโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่า มีผู้คนมาท่องเที่ยวการใช้จ่ายใช้สอยจึงมีมากขึ้น ราคาที่ดินสูงขึ้นเนื่องจากเป็นทำเลที่เหมาะสมกับการเป็นเมืองท่องเที่ยว จึงทำให้มีการซื้อขายที่ดินกันมาก จึงมีราคาสูงเป็นผลให้ชาวบ้านมีการถือครองที่ดินลดน้อยลง ชาวบ้าน มีภาระหนี้สิน อันเนื่องมาจากการกู้เงินเพื่อการลงทุนและซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค ปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นมีผลต่อการกำหนดราคาสินค้า และบริการให้เพิ่มขึ้น ค่าครองชีพสูงขึ้น และรายได้ไม่แน่นอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กษมา ประจาง (2546) ซึ่งพบว่า การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหา รายได้ไม่แน่นอน ปัญหาค่าครองชีพที่สูงขึ้น

8. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมด้านบวกโดยรวมอยู่ในระดับ

มาก อาจเป็นเพราะว่า ชาวบ้านตระหนักถึงการรักษาและ
หวงแหนสิ่งแวดล้อม และเห็นว่าจำเป็นที่จะต้องช่วยกัน
อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ให้คงสภาพและพัฒนาให้
เหมาะสมกับการเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ
ผลการวิจัยของสุจิต บุตรประเสริฐ (2523) ที่ได้วิจัยเรื่อง
การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เป็นผลมาจากการ
ท่องเที่ยว กรณีศึกษาบ้านเรณู อำเภอเรณู จังหวัด
นครพนม ซึ่งกล่าวว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำให้
สามารถกระจายรายได้สู่ประชาชน สามารถสร้างงานใน
ท้องถิ่นเกิดการกระตุ้นเตือนให้มีการอนุรักษ์ฟื้นฟูทาง
ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม และยังสอดคล้องกับ
ผลการวิจัยของ ยศ สันตสมบัติและคณะ (2544) ได้
ทำการศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความ
หลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัดการทรัพยากร พบว่า
บริบทของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตภาคเหนือตอนบน
เชื่อมโยงกับปัญหาความด้อยพัฒนาและความเป็นคนชาย
ขอบของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ซึ่งถูกกระทำให้กลายเป็นผู้
ถูกเที่ยว ปัญหาพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงอยู่ที่
การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน การเสริมองค์การชุมชน
ในการจัดการทรัพยากร การฟื้นฟูจิตสำนึกในธรรมชาติ
แวดล้อมและศักดิ์ศรีทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม อีกทั้ง
การสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยว
กับชาวบ้านและระบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่มี
ประสิทธิภาพมีการกระจายรายได้และผลประโยชน์อย่าง
ทั่วถึงและเป็นธรรม ในลักษณะเช่นนี้ การท่องเที่ยวเชิง
นิเวศจะมีศักยภาพสำคัญในการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้
ชุมชนหันมาอนุรักษ์และพัฒนาธรรมชาติแวดล้อมอย่าง
ยั่งยืน

9. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า
ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมด้านลบโดยรวมอยู่ในระดับมาก
อาจเป็นเพราะว่า มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนเป็น
จำนวนมาก ความมั่งคั่งของนักท่องเที่ยวที่ทิ้งขยะไม่

เลือกที่ ทางชุมชนก็ได้มีการจัดเตรียมภาชนะใส่ขยะให้ ก็
ไม่น่าไปใส่ เนื่องจากมีผู้คนมากขึ้น ชุมชนมีความแออัด
และคนในชุมชนต่างยังเกี่ยวกันที่จะดูแลสภาพธรรมชาติ
ไม่ร่วมมือกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพัทธ์ เลอ
สิทธิศักดิ์ (2547) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว :
กรณีศึกษาเมืองโบราณเวียงกุมกาม อำเภอสารภี จังหวัด
เชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมได้รับผลกระทบใน
การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว มาก
ที่สุด ได้แก่ เรื่องขยะมูลฝอยและอาชีพและสอดคล้องกับ
งานวิจัยของศุภวรรณ โพธิ์นาค (2545) ซึ่งพบว่า การ
ท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาเรื่องขยะ น้ำเสียที่มาจาก
นักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการดำเนินการพัฒนา ควรมีการ
ประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่น ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน
ได้รับข่าวสารในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ
ภาครัฐควรเปิดโอกาสให้มีการทำประชาพิจารณ์ เพราะจะ
ช่วยให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับแผนพัฒนาการ
ท่องเที่ยว ซึ่งทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีโอกาสเสนอ
ความคิดเห็นของตนเอง

2. การวิจัยครั้งนี้ได้พบผลกระทบหลายประการ
เช่น ค่าครองชีพของชาวบ้านสูงขึ้น เกิดการแพร่กระจาย
ทางวัฒนธรรม ความสัมพันธ์เครือญาติลดลง จึงควร
กำหนดนโยบายโดยรัฐ รับผิดชอบให้ชาวบ้านเห็นคุณค่าของ
ท้องถิ่น

3. หน่วยงานภาครัฐที่มีความรู้ควรเข้าไปให้
ความรู้ในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความยั่งยืน
สร้างจิตสำนึกทั้งคนดั้งเดิมหรือคนที่อพยพเข้ามา ให้เกิด
จิตสำนึก และมีบทบาทในการดูแลอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติ

4. ควรสร้างรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในชุมชนตำบลแม่แรม โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการการท่องเที่ยวที่เป็นของชุมชนอย่างแท้จริง เพื่อเป็นตัวแทนของชาวบ้าน ที่ชุมชนให้ความเคารพนับถือ ตลอดจนตัวแทนจากกลุ่มต่างๆ เพื่อช่วยกันระดมความคิดเห็น วางแผนดำเนินการแก้ปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะการขัดแย้งจากการท่องเที่ยว ควรหามาตรการกระจายรายได้ และผลประโยชน์ให้ออกสู่ชุมชนมากที่สุด

5. จัดให้มีเวทีประชุมชาวบ้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อสรุปทบทวนดำเนินการท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงการทำให้ ตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับประโยชน์อย่างแท้จริงจากการท่องเที่ยว

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างในวิธีการจัดการแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อบวกและด้านลบ

3. ควรศึกษาถึงสภาพปัญหาที่แท้จริงในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อที่จะได้มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

4. ควรศึกษาเพื่อหาวิธีการหรือรูปแบบที่ส่งเสริมให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เกษมา ประจง. ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชน:

กรณีศึกษาชุมชนบ้านศรีฐาน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2546.

กิตติพงษ์ ประชุมแดง. ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม

จากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชาวบ้านคูเต่า ตำบลแจระแม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2533.

กิตติศักดิ์ ศรีวรพจน์ และคณะ. แนวทางการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงผจญภัยหาดเจียง อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. พิษณุโลก: วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยนเรศวร, 2552.

จงรักษ์ อินทยนต์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวบ้านโป่งร้อน ตำบลใหม่พัฒนา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย เชียงใหม่, 2547.

ญาณี จิตต์กุลสัมพันธ์. ผลกระทบของธุรกิจการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรมของชุมชนถนนข้าวสาร กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.

ดรรชนี เอมพันธุ์ และเรณูภา รัชโน. การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2550.

ธวัชชัย มานิตย์. ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น : กรณีศึกษาตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าสัก จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

มนัส สุวรรณ. โครงการศึกษาและจัดทำคู่มือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทผจญภัยกิ่งอนุรักษ์ธรรมชาติ (ล่องแก่ง, พายเรือแคนู,

ปิ่นหน้าผา). รายงานฉบับสมบูรณ์ เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.

ยศ สันตสมบัติ. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัดการทรัพยากร. เชียงใหม่ : วิทอินดิไซน์ จำกัด, 2546.

ระพีพรรณ ทองหล่อ, รศิกา อังกูร, ปาลีรัตน์ การดี, นวลละออง แสงสุข, อินทิรา นาคินทร์, ภัทรฤดี ครอบชนม์ และคนอื่นๆ. รายงานการวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่เป็นผลจากการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาจังหวัดน่าน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545.

ฤทธิ อนุจรพันธ์. ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่ออำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนจังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

วินัย วีระพัฒนานนท์ และคณะ. สิ่งแวดล้อมศึกษาของกลุ่มประเทศอาเซียน-อินโดจีน. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.

วีระ กระสินธุ์. ผลกระทบจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี: วิทยาลัยชุมชนสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2540.

วรพักตร์ เลอสิทธิศักดิ์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาเมืองโบราณกุ่มกาม อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.

ศุภวรรณ โพธิ์นาค. ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อวิถีของชุมชนเกาะล้านเมืองพัทยา จังหวัด

ชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชนบท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545.

ศูนย์บริการข้อมูลการค้าการลงทุน จังหวัดเชียงใหม่.

ข้อมูลพื้นฐาน. สำนักพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่, 2553.

สุจิต บุตรประเสริฐ. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เป็นผลมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยว : การศึกษาเฉพาะกรณีบ้านเรณู อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกไทยคดีศึกษา (เน้นสังคมศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2533.

สุรีพร พงษ์พานิช. “การมีส่วนร่วมของประชาชน บทบาทใหม่ของประชาชนกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.” Ecotourism Network Newsletter ๑.54 (มกราคม), 2544.

อมรา จำรูญ. การท่องเที่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม: กรณีศึกษาตำบลหนองบัว อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2545.

อัญญา สุวรรณดี. ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการท่องเที่ยวแก่บุคคล บ้านน้อย ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2538.

Travel.in.th. รูปแบบของการท่องเที่ยว, 2554 <www.travel.in.th/th/review/.../รูปแบบของการท่องเที่ยว> 20 พฤษภาคม 2555